

Stanowisko Zarządu Głównego Zjednoczenia Łemków w sprawie projektu budowy wieży widokowej oraz ścieżki przyrodniczo-archeologicznej w masywie góry Jawor w Wysowej

1. Góra Jawor w Wysowej od prawie stu lat pozostaje w świadomości wszystkich Łemków „Górą Świętą”, miejscem kultu religijnego i rokrocznie organizowanych pielgrzymek. To tu w 1925 roku Matka Boża ukazała się mieszkankom Wysowej, które powracały do domu z sąsiedniej Czechosłowacji. Jakie znaczenie ma ona dla Łemków świadczy chociażby liczba krzyży postawionych wokół istniejącej tam kaplicy greckokatolickiej. Wystarczy latem usiąść na pół godziny na którejś z ławek przy kaplicy, żeby przekonać się ile osób podchodzi do krzyża, który stoi w miejscu objawienia, i prosi Matkę Bożą o pomoc dla siebie, dla swoich bliskich, zanosi modlitwę i prosi o wstawiennictwo u Boga w różnych sprawach. To miejsce nie jest zarezerwowane dla nikogo. Pod wspomniany krzyż trafiają osoby różnych wyznań i narodowości. Moc i łaska Matki Bożej nie znają granic.
2. Naszym świętym obowiązkiem jest dbać, aby zarówno w miejscu objawienia Matki Bożej, jak i w jego otoczeniu panował ład, porządek, żeby to miejsce kultu religijnego nie zostało zbezczeszczone, mogło służyć i być dostępne dla wszystkich, którzy je odwiedzają. Nieważne czy będą to pielgrzymi czy turyści. Ważne jest jednak, iż udając się na świętą Górę Jawor należy mieć świadomość, gdzie się przybywa, że pobyt tutaj ma głęboki wymiar duchowy.
3. Wysowa jest uzdrowiskiem do którego przyjeżdżają kuracjusze i turyści z różnych stron Polski a także goście zagraniczni. Miejscowość prężnie się rozwija i niewątpliwie potrzebuje poszerzać swoją ofertę turystyczną zarówno dla przyjezdnych jak i stałych jej mieszkańców. Trzeba jednak pamiętać także o tym, że Wysowa położona jest w Beskidzie Niskim w Gminie Uście Gorlickie, gdzie mieszka dzisiaj najwięcej Łemków, gdzie mieszkają wyznawcy różnych religii i wyznań. Wszelkie nowo powstające produkty turystyczne na terenie Wysowej winny uwzględniać ten stan rzeczy w swoim programie. Pamięć o wydarzeniach historycznych można zamienić na dobry produkt turystyczny, ale musi on być zgodny z prawdą historyczną i mieć właściwą oprawę.
4. Zjednoczenie Łemków w kwestiach mających wpływ na zachowanie historycznej tożsamości kulturowej zawsze zajmowało stanowisko, iż nie wolno zacierać

śladów kultury dawnych jej mieszkańców. Przez osiem lat staraliśmy się o przywrócenie tożsamości Epifaniuszowi Drowniakowi, znanemu jako NIKIFOR. Podkreślamy, że nie wolno przemilczać faktów historycznych, które w przeszłości miały miejsce na terenach zamieszkałych przez Łemków. My nie negowaliśmy i nie negujemy zasług generała Pułaskiego dla Polski czy Stanów Zjednoczonych A.P. Podkreślamy jednak z całą stanowczością, że czas pobytu jego wojsk w okresie Konfederacji Barskiej m.in. na terenie Wysowej był wielkim obciążeniem dla naszej społeczności. Wojsko dopuszczało się wobec Łemków aktów przemocy, gwałtów, miały miejsce przypadki pozbawiania życia czy palenia cerkwi, jak to uczyniono w Wysowej. Te wydarzenia głęboko zapisały się w pamięci naszych przodków. Wiedza o ich traumatycznych przeżyciach była przekazywana kolejnym pokoleniom.

5. Stąd też, kiedy próbowano zbudować generałowi Pułaskiemu pomnik w Wysowej zdecydowanie sprzeciwiliśmy się tej lokalizacji. Uważaliśmy wtedy i uważamy nadal, że można to uczynić w wielu innych miejscach, gdzie stacjonowali konfederaci ale nie musi to być Wysowa. Nasza argumentacja w tej sprawie przekonała ówczesnego Wojewodę Małopolskiego, który podzielił nasz punkt widzenia i tym sposobem nie doszło do budowy pomnika. Na pewno wówczas nie byłoby całego zamieszania z lokalizacją pomnika, gdyby doszło wcześniej do szeroko rozumianych konsultacji społecznych.
6. Różnorodność kulturowa stanowi bardzo dobrą bazę i siłę napędową dla rozwoju turystyki w regionie, jeżeli proponowane produkty turystyczne są dobrze zdiagnozowane i uwzględniają wszystkie lokalne uwarunkowania odnoszące się zarówno do historii regionu jak i potrzeb duchowych czy religijnych jego mieszkańców. Wysowa w tej materii jest doskonałym przykładem, że konsultacje społeczne z różnymi środowiskami są niezbędne aby przygotowywany projekt został zaakceptowany bądź nie, bo inaczej ciągle będzie on budził kontrowersje.
7. Projekt proponowany przez Lasy Państwowe w masywie góry Jawor w Wysowej obejmuje budowę wieży widokowej oraz ścieżki przyrodniczo-archeologicznej wraz z zapleczem sanitarno-higienicznym i miejscami parkingowymi. Na dzień dzisiejszy jest to projekt, który nie został poddany ocenie w formie konsultacji społecznych i wizji lokalnej w terenie. Nie wiemy czy Lasy Państwowe zamierzają to uczynić czy też nie. Wierzimy, że jednak spróbują przedstawić swoje zamiary

w tym zakresie, zaprosić zainteresowanych na wizję lokalną i przekonać ich, że ten pomysł ma sens.

8. Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków stwierdza, że proponowana lokalizacja tego projektu budzi uzasadnione kontrowersje i obawy naszej społeczności. Mówimy NIE jeśli proponowany projekt miałby ingerować w miejsce szczególnie dla nas ważne a więc miejsce objawienia Matki Bożej oraz przyległy do niego teren. Mówimy NIE jeżeli w propozycji ścieżki nie znajdą się na tablicach treści zgodne z prawdą historyczną niezależnie od tego, gdzie miałyby ona powstać.
9. Szczególnie ważne w tej materii będzie ostateczne stanowisko hierarchów kościelnych. Wierzymy iż Lasy Państwowe pokuszą się o zaproszenie ich na spotkanie, aby mogli osobiście zapoznać się z tym projektem i wyrazić swoje stanowisko o nim.
10. Zjednoczenie Łemków podkreśla, że popierało i zawsze będzie sprzyjać inicjatywom służącym rozwojowi Wysowej i regionu, ale muszą to być działania, które nie będą sprzeczne z interesami naszej społeczności. Wierzymy, że również w tej materii zostanie wypracowany kompromis, który będzie korzystny dla nas wszystkich. Masyw góry Jawor to miejsce pod każdym względem wyjątkowe i dlatego wymaga wyjątkowych rozwiązań, które nie mogą zniszczyć miejsca kultu religijnego ale również nie będą negatywnie oddziaływać na urok całego terenu.

Gorlice, 27 lutego 2025 r

Zarząd Główny
Zjednoczenia Łemków